

Utrikesminister Margot Wallström

Regeringens deklARATION

vid 2017 års utrikespolitiska debatt i riksdagen
onsdagen den 15 februari 2017

DET TALADE ORDET GÄLLER

Utrikesdeklarationen 2017

Herr/fru talman, ärade ledamöter, representanter för den diplomatiska kåren, kära åhörare,

Omvärlden och Sverige befinner sig i en paradoxal tid med snabba och stora förändringar.

För tio år sedan var antalet människor på flykt hälften av dagens 65 miljoner. Syrien var ett turistmål. Ryssland hade inte försökt ändra Georgiens och Ukrainas gränser med våld.

Kinas ekonomi var en fjärdedel av vad den är i dag. Brexit var ett okänt begrepp. Det kom inga tweets från USA:s president eftersom Twitter precis hade skapats.

Snabba globala förändringar kan sprida en flytande rädsla – och samtidigt lägga grunden för avgörande framsteg. Varje minut jag talar lämnar ungefär 120 människor den extrema fattigdomen. Parisavtalet och Agenda 2030 stakar ut vägen mot en hållbar framtid. Tack vare fredsavtalet i Colombia kan Sydamerika bli en fredens kontinent.

Vår samtid, där mörka moln samsas med ljusglimtar, kan illustreras av en urfolksberättelse.

En morfar säger till sitt barnbarn: En kamp mellan två vargar pågår inom mig. Den ene är ond; han är oro, arrogans, egoism och lögn. Den andre är god; han är framtidstro, fred, medkänsla och sanning. Det är en kamp som pågår inom oss alla.

Barnbarnet frågar: Vilken varg vinner? Morfar svarar: Den som du matar.

I en svår tid vilar svensk utrikespolitik på en stadig värdebaserad grund av mänskliga rättigheter, demokrati och multilateralt samarbete. Att enbart sätta det egna landet främst vore egoistiskt och oklokt. Det som är bra för världen är bra för Sverige.

Herr/fru talman,

Efter krigsslutet 1945 byggdes en multilateral världsordning, grundad på universella värderingar. När nu tyngdpunkterna i världen förskjuts utmanas den världsordning som vi har vant oss vid. Normer, maktbalanser och global stabilitet påverkas.

För att navigera bland dagens utmaningar måste vi se till hur fred, frihet och försoning kan åstadkommas i vår del av världen. Därför förblir den Europeiska unionen så viktig för oss och regeringen ska med kraft bidra till ett EU som är sammanhållet och principfast.

Utvecklingen inom EU och i vår omvärld sätter samarbetet på prov. Den ekonomiska återhämtningen är ojämn; främlingsfientliga och populistiska krafter har stärkts.

I höst står statsministern och EU-kommissionens ordförande värd för ett toppmöte i Göteborg om rättvisa jobb och tillväxt. Vi behöver ett mer socialt Europa, med fungerande arbetsmarknader, effektiva och hållbara trygghetssystem och ökad dialog mellan arbetsmarknadens parter.

Migrationsfrågorna har blivit allt viktigare och EU måste agera gemensamt för ett hållbart europeiskt asylsystem där alla medlemsstater delar på ansvaret. Vi behöver ett ökat fokus på flyktens grundorsaker och konfliktförebyggande samt ökat stöd till UNHCR och IOM.

Regeringen beklagar att Storbritannien har valt att lämna EU och vi vill ha fortsatt goda relationer. När förhandlingar inleds kommer vi att agera utifrån vad som bäst tjänar det gemensamma europeiska samarbetet och Sveriges intressen.

EU är vår viktigaste utrikespolitiska arena. Unionens globala strategi får stor betydelse för förmågan att hantera kriser både med civila och militära medel. Sverige ska aktivt verka för att stärka den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik. Vi välkomnar det utvecklade samarbetet mellan EU och Nato och vill att EU ska samverka ännu närmare med FN.

Regeringen prioriterar såväl ett stärkt Östligt partnerskap som en fortsatt utvidgningsprocess på Västra Balkan och med Turkiet.

Samarbetet med Turkiet förblir av strategisk betydelse för EU, men utvecklingen i landet vad gäller mänskliga rättigheter, respekten för rättsstatens principer samt oppositionens och mediernas situation är djupt oroande. En återupptagen fredsprocess som löser den kurdiska frågan är nödvändig. Det skulle bidra till fred och säkerhet såväl i Turkiet som regionalt.

Målet om en återförening av Cypern är inom räckhåll. Vi uppmuntrar parterna till fortsatta ansträngningar för att nå ända fram.

Herr/fru talman,

Gemensam säkerhet – att bygga säkerhet i samverkan med andra länder och organisationer – är en hörnsten i svensk säkerhetspolitik.

Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik bygger på sammanhållning i EU och ökat samarbete på bred front: i Norden och Östersjöområdet, inom FN och OSSE, med Nato och genom en stark transatlantisk länk.

Sveriges säkerhetspolitiska linje ligger fast. Vår militära alliansfrihet tjänar oss väl och bidrar till stabilitet och säkerhet i norra Europa. Den förutsätter en aktiv, bred och ansvarsfull utrikes- och säkerhetspolitik i kombination med fördjupade försvarssamarbeten, särskilt med Finland, och en trovärdig nationell försvarsförmåga.

Sverige kommer inte att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat EU-land eller ett nordiskt land. Vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas. Vårt land ska därför kunna ge och ta emot stöd, såväl civilt som militärt.

Vår första försvarslinje utgörs av en utrikespolitik där vi verkar genom diplomati, medling, konfliktförebyggande och förtroendeskapande åtgärder. Så ökar Sveriges möjligheter att verka för avspänning och stabilitet såväl i vårt närområde som globalt.

Förutsättningarna för att skydda befolkningen och upprätthålla de viktigaste samhällsfunktionerna har förändrats. Militära hot, väpnade konflikter, cyberhot, terrorism och våldsbejakande extremism samt organiserad brottslighet skapar ständiga risker i en mer komplex och sammankopplad värld, men även pandemier, antibiotikaresistens och naturkatastrofer påverkar Sveriges säkerhet. För att möta denna utveckling antog regeringen i januari en nationell säkerhetsstrategi baserad på våra nationella intressen.

Det moderna samhället är i allt högre grad beroende av en väl fungerande energiförsörjning och av robusta transporter och infrastruktur. Klimatförändringarna utgör ett hot mot mänsklighetens existens. Ojämlighet, miljöhot, vattenfrågor och resursbrist är andra långsiktiga utmaningar. Strategins genomförande prioriteras och lägger grunden för ett förstärkt säkerhetsarbete.

De hänsynslösa terroristattentaten runt om i världen understryker nödvändigheten av solidarisk och fördjupad samverkan över gränserna. Internationell samverkan underlättar även det förebyggande arbetet mot radikaliserings.

Herr/fru talman,

I ett allvarligt världsläge uppmuntrar regeringen till ett ökat ansvarstagande från globala aktörer som USA, Kina, Indien och Ryssland – såväl sinsemellan som gentemot oss andra.

Rysslands agerande, när det tar sig uttryck i militära handlingar, desinformation och påverkansoperationer, är emellertid aggressivt och ökar spänningarna. Vårt svar vägleds av principer och värderingar; präglas av fasthet, tydlighet och långsiktighet; och främjar EU-enighet. Grunden för vår hållning är viljan att värna folkrätten och den europeiska säkerhetsordningen.

Även den inrikespolitiska utvecklingen i Ryssland är negativ, med auktoritärt styre, ett civilsamhälle under press och bristande respekt för mänskliga rättigheter.

Sverige behöver en bred ansats i förhållande till Ryssland. Vi ska upprätthålla en politisk dialog, verka långsiktigt och uppmana Ryssland till samarbete istället för konfrontation, samt främja kontakter mellan medborgare. Och vi ska göra det utan att ge avkall på vår principiella hållning.

Sverige fördömer Rysslands aggression mot Ukraina och illegala annektering av Krim. Sanktionerna ska ligga fast så länge skälen till att de infördes kvarstår. Genom att stödja Ukrainas reformarbete och slå vakt om landets suveränitet och territoriella integritet enligt folkrätten bidrar vi till landets strävan att närma sig EU.

I år övertar Sverige ordförandeskapen i både Barentsrådet och Östersjöstaternas råd. Vi vill se ett Östersjöområde som präglas av respekt, tillit och trygghet. Samarbete för att öka säkerheten och möta utmaningar som miljöhot ska främjas, liksom bättre villkor för regional utveckling och mellanfolkliga kontakter.

Sverige har och ska ha en nära relation till USA. Relationen med den nya amerikanska regeringen är fortsatt viktig för vår handel och vår säkerhet. Men Vita husets agerande väcker frågor om USA:s roll i världen.

Vi menar att Sverige, EU och USA har allt att vinna på att verka för en regelbaserad världsordning. På att stå upp för gemensamma normer och värderingar samt hantera globala utmaningar tillsammans.

Det är så vi ska verka – med våra grannar, samordnat inom EU och med andra likasinnade länder.

Kanada blir en allt viktigare partner för både Sverige och EU, inte minst genom frihandelsavtalet CETA och det strategiska partnerskapsavtalet.

Vårt mål att förnya kontakterna med Latinamerika har välkomnats i regionen och under våren presenteras en handlingsplan för ökat samarbete.

Asien är tillväxtmotorn i den globala ekonomin och här investeras stort i framtidens teknologier. Med vårt engagemang i Asien vill vi bidra såväl till en hållbar utveckling som till demokrati och respekt för mänskliga rättigheter.

Relationen med Kina utvecklas men de regionala säkerhetspolitiska spänningarna och situationen vad gäller demokrati och mänskliga rättigheter oroar.

Sveriges samarbete med Indien fördjupas. EU:s frihandelsförhandlingar med flera ASEAN-länder välkomnas och vi verkar för ett ambitiöst avtal med Japan.

Sverige fortsätter arbetet för en fredlig och hållbar utveckling i Afghanistan. Vi behåller vårt civila och militära engagemang och stödjer kvinnors deltagande i freds- och försoningsprocesser.

Under 2017 avser regeringen fatta beslut om en ny strategi för utvecklingssamarbetet med Myanmar. Den kan bidra till en fredlig, inkluderande och demokratisk utveckling i landet, inklusive för minoritetsgruppen rohingya.

Sveriges starka band till de afrikanska länderna vidareutvecklas i takt med efterfrågan på diversifierat handelsutbyte och modernt utvecklingssamarbete.

Konkreta bidrag till fred, säkerhet och utveckling sker genom vårt långsiktiga utvecklingssamarbete men också genom truppbidraget till MINUSMA i Mali och medverkan i EU:s insatser i Sahel och på Afrikas horn. Vi stärker vårt partnerskap med Afrikanska unionen och de subregionala organisationerna i arbetet med att förebygga väpnade konflikter.

Herr/fru talman,

Den syriska regimen och dess allierade har genomfört en brutal militär strategi och Sverige är engagerat i att bidra till en långsiktig lösning, bland annat genom att ge kvinnor en röst i fredsprocessen. Vårt omfattande bistånd består både av akut nödhjälp och långsiktigt stöd; även till de grannländer som har tagit emot ett stort antal flyktingar.

FN måste spela en central roll. Vår plats i säkerhetsrådet erbjuder ett forum där vi kan arbeta för eldupphör, humanitärt tillträde, återgång till fredsförhandlingar samt ansvarutkrävande för krigsförbrytelser, allvarliga övergrepp och användning av kemiska vapen.

Regeringen avser att under våren ta fram en ny femårig biståndsstrategi för Irak. Vårt bidrag till den globala koalitionen mot ISIL/Daesh dubblas från 35 till 70 personer.

I år har det gått 50 år sedan Palestina ockuperades. Sverige fortsätter verka för en lösning i Israel-Palestinakonflikten och tillsätter ett särskilt sändebud.

Att hopp kan övergå i förtvivlan märktes under mitt besök i Palestina i december, och det präglar de samråd som Sverige har med närmare 150 israeliska och palestinska civilsamhällsorganisationer.

Säkerhetsrådets resolution 2334 om de israeliska bosättningarna och den internationella konferensen i Paris i januari kan i bästa fall skapa förutsättningar för en förnyad fredsprocess och en tvåstatslösning.

Herr/fru talman,

Sveriges feministiska utrikespolitik ger resultat för kvinnor, flickor och hela samhällen.

Vårt arbete har bidragit till att ett 20-tal länder har tagit fram lagar och förslag för stärkt jämställdhet; att hundratusentals kvinnor och flickor har undgått osäkra aborter och oönskade graviditeter; att ett 90-tal lokala samhällen har övergett kvinnlig könsstympning och att 65 länder och organisationer har gjort åtaganden mot könsrelaterat våld. Prioriteringen av sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter förstärks.

En ny nationell handlingsplan för genomförandet av FN:s resolutioner om kvinnor, fred och säkerhet; vårt ordförandeskap för säkerhetsrådets arbetsgrupp för barn och väpnad konflikt; en strategisk satsning på dialog- och fredsprocesser; samt ett kvinnligt medlingsnätverk utgör led i vårt arbete för fred, säkerhet och hållbar utveckling.

Att vi invaldes med så bred marginal i FN:s säkerhetsråd var ett kvitto på regeringens globala politik. Under Sveriges ordförandeskap i januari bekräftades att FN:s generalsekreterare stödjer vår ambition: att FN ska arbeta med fredsbyggande och konfliktförebyggande, främja dialog som verktyg, samt verka för kvinnors aktiva inflytande i fredsprocesser.

Vi är en kritisk FN-vän som arbetar för ett reformerat och mer transparent säkerhetsråd. Ett modernare, mer effektivt och jämställt FN-system är centralt. Vi ska vara ledande i att Agenda 2030 genomförs såväl globalt som i Sverige. Alla politikområden ska bidra till en hållbar och rättvis värld.

Icke-spridningsfördragets mål är en kärnvapenfri värld. En utveckling bort ifrån detta mål måste förhindras och kärnvapenstaterna har ett särskilt ansvar. Regeringen välkomnar att en klar majoritet av världens länder har tagit ställning för förhandlingar om ett globalt kärnvapenförbud.

Det kärntekniska avtalet med Iran är av avgörande betydelse för icke-spridningsarbetet. Nordkorea utmanar världssamfundet med sina kärnvapenambitioner.

Herr/fru talman,

Sverige är och förblir en global ledare inom utvecklingspolitiken. Vårt humanitära bistånd på 6,5 miljarder kronor gör oss till världens sjunde största givare i nominella tal. Freds- och statsbyggande är ett centralt område för svenskt bistånd; utan fred blir det ingen utveckling.

Haven spelar en avgörande roll i det globala klimatsystemet och om utvecklingen inte bromsas finns mer plast än fisk i våra hav 2050. I juni står Sverige och Fiji värd för den första stora FN-konferensen om hur miljön i världshaven ska räddas.

Larmrapporter om klimatet når oss allt oftare. Under 2017 måste Sverige och EU visa ledarskap i genomförandet av Parisavtalet. Sverige ska bli ett av de första fossilfria välfärdsländerna. Vårt bidrag till utvecklingsländernas klimatarbete är ett av världens största och därmed betydelsefullt för andra länders omställning.

Regeringen har förstärkt arbetet för hållbar utveckling och samarbete i Arktis, där novemberisen ifjol krympte med två gånger Sveriges yta.

Vi arbetar för en bättre global ansvarsfördelning och styrning av migrations- och flyktingfrågorna. Kampen mot människohandeln förstärks.

Regeringen står fast vid att biståndet under mandatperioden ska uppgå till en procent av svensk BNI. De principer som ska ligga till grund för vårt bistånd har presenterats i en skrivelse till riksdagen.

Och om någon undrar om de nämnda investeringarna är värda våra skattepengar svarar jag: Har du räknat på vad krig, fattigdom och havsdöd kostar?

Herr/fru talman,

Ökad jämlikhet på arbetsmarknaden, anständiga arbetsvillkor, ökad produktivitet och inkluderande ekonomisk tillväxt är viktiga mål för Sverige. Statsministerns initiativ *Global Deal* följs upp i samarbete med bland annat ILO och OECD.

I en tid när protektionismen ökar och frihandeln ifrågasätts värnar Sverige en fri och rättvis världshandel där WTO:s multilaterala handelssystem utgör stommen. Regeringen ska verka för att EU ingår progressiva frihandelsavtal där sociala rättigheter, miljö- och djurskydd samt människors hälsa värnas.

Sverige är ett av världens mest konkurrenskraftiga länder och den svenska exporten sysselsätter nästan en och en halv miljon människor. 71 procent av svensk export går till EU. Vi bidrar därför till att fördjupa EU:s inre marknad. Vi vill riva handelshinder, dra nytta av den fria rörligheten för varor och tjänster, tillvarata de möjligheter som den alltmer digitaliserade ekonomin erbjuder och därmed främja nya affärsmodeller samt ökad innovation. Vår utrikeshandel fortsätter att stärkas genom Sveriges exportstrategi, regionala exportcentra och Team Sweden.

Sverige ska upprätthålla en strikt och effektiv exportkontroll av krigsmateriel, och regeringen återkommer med ett lagförslag under våren i syfte att skärpa reglerna för export till icke-demokratier.

Utrikesförvaltningens stöd till svenskar som befinner sig i nöd- och krissituationer utomlands, liksom arbetet med enskilda konsulära fall, är en verksamhet som aldrig upphör och som alltid prioriteras, oavsett vilken offentlig uppmärksamhet ärendet ges.

Vårt arbete för att stärka respekten för de mänskliga rättigheterna, demokratin och rättsstatens principer presenterades i den skrivelse som överlämnades till riksdagen i december. I vår presenteras nya landsspecifika rapporter om läget på dessa områden i alla världens regioner.

Rapporterna belyser frågor som rätten till arbete mot skäligen ersättning; diskriminerande lagstiftning och våld mot kvinnor; rasism och diskriminering på grund av etnicitet, religion, sexuell läggning, könsidentitet eller andra skäl.

Det fria ordet är under attack världen över, journalister och människorättsförsvarare fängslas och förföljs. Sverige stödjer dem som drabbas och verkar för att ansvariga ställs inför rätta.

Herr/fru talman, ärade ledamöter

Oxford Dictionaries utsåg ”postsanning” till årets ord 2016.

En förutsättning för såväl en fungerande demokrati som ett konstruktivt samarbete mellan stater är att vi talar med och inte om varandra, hedrar överenskommelser och låter idéer tävla. Att forskning, fakta och medier respekteras och att vi erkänner andras kloka poänger.

Därför vill jag avsluta årets utrikesdeklaration genom att tacka Vänsterpartiet för att ni ständigt påminner om den oroande utvecklingen i Turkiet.

Att Sverige i sina kontakter med omvärlden ska framhålla de mänskliga rättigheterna är något som Liberalerna aldrig låter oss glömma.

I kampen mot vad som kan vara det värsta som mänskligheten har kommit på – kärnvapen – är Centern att lita på.

Moderaterna är och har varit en pådrivande kraft när Sverige står upp för frihandel.

Det svenska biståndet har under åren haft en pålitlig vän i Kristdemokraterna.

Regeringen delar inte värdegrund eller syn på världen med Sverigedemokraterna och ett samarbete är uteslutet, men vi respekterar er plats i riksdagen.

Tack till alla pådrivare i civilsamhället och i folkrörelserna. Ert arbete på fältet och med opinionsbildning gör skillnad i en svår tid.

Vi ses igen i prövande samtal om hur Sverige kan bidra till en värld där människovärdet är grunden och oro besegras med framtidstro.